

Марела Манојловић
Снежана Бабуновић

ЧИТАНКА

за други разред основне школе

eduka

Марела Манојловић
Снежана Бабуновић

ЧИТАНКА

за други разред основне школе

ГЛАВНИ УРЕДНИК

Проф. др Бошко Влаховић

ОДГОВОРНА УРЕДНИЦА

Доц. др Наташа Филиповић

ПРЕДМЕТНА УРЕДНИЦА

Моња Јовић

РЕЦЕНЗЕНТИ

Даница Коцевска, професорка разредне наставе, ОШ „Михајло Пупин”, Ветерник

Др Јелена Журић, професорка српског језика и књижевности

Наташа Ковжан Кун, педагог

ИЛУСТРАЦИЈЕ

Младен Анђелковић

ДИЗАЈН И ГРАФИЧКА ПРИПРЕМА

Ања Игњатовић

Јасмина Игњатовић

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА

Споменка Трипковић

ИЗДАВАЧ

Едука д.о.о. Београд

Ул. Змаја од Ноћаја бр. 10/1

Тел./факс: 011 3287 277, 3286 4443, 2629 903

Сајт: www.eduka.rs; имејл: eduka@eduka.rs

ЗА ИЗДАВАЧА

Проф. др Бошко Влаховић, директор

Штампа

Издање

Тираж

ВОДИЧ КРОЗ ЧИТАНКУ

ОТКРИВАМО НОВЕ РЕЧИ

ПИТАМО, ПРИЧАМО

ТВОЈЕ РЕЧИ

КЉУЧНЕ РЕЧИ

МАЛА ШКОЛА ПИСАЊА

ЗАДАТАК ЗА РАДОЗНАЛЕ

ЗРНЦЕ ЗНАЊА

ЗРНЦЕ МУДРОСТИ

ЛИКОВНИ КУТАК

МУЗИЧКИ КУТАК

ДРАМСКИ КУТАК

Драга децо,

Прошле школске године научили сте слова и овладали дивном вештином читања.

Пред вама је нова Читанка: књига дивних прича, песама и драмских текстова. У њој ћете се дружити са различитим ликовима, откривати нове и необичне просторе и учити о свету који нас окружује.

Књижевни текстови у Читанци подстаћи ће вас да будете добри пријатељи, пуни разумевања и подршке за друге.

Кроз њих ћете упознати лепоту света на један другачији, узбудљив начин.

Најважније од свега: откриваћете како да негујете и развијате своју машту, без које нема истинског учења и стварања.

Уживајте у читању.

Ауторке

САДРЖАЈ

ШКОЛЕ СУ ВЕЛИКИ ЧУДНИ ДВОРЦИ

• Гордана Илић: <i>На крају лета</i>	8
• Драган Лукић: <i>Школа</i>	10
• Ана Миловановић: <i>Слатка математика</i>	12
• Мирослав Антић: <i>Тајна</i>	15
• Градимир Стојковић: <i>Деда Милоје</i>	17
• Драгомир Ђорђевић: <i>Ја сам био срећно дете</i>	20
• Гвидо Тартаља: <i>Оцене</i>	22
• Дејан Алексић: <i>Једном је један дечак зевнуо</i>	26
• Александар Поповић: <i>Два писма</i>	30
• Милутин Тасић: <i>Доситеј</i>	34
• Научили смо у претходном поглављу	38

И СМЕХА, СМЕХА ДЕЦИ

• Душко Трифуновић: <i>Два јарца</i>	40
• Народна песма: <i>Мишја моба</i>	42
• Бранко Ћопић: <i>Огласи из „Шумских новина” (одломци)</i>	44
• Ђани Родари: <i>Кад дедица не зна да прича приче</i>	47
• Игор Коларов: <i>Прича са погледом на небо</i>	49
• Љубивоје Ршумовић: <i>Једнога дана</i>	50
• Драгомир Ђорђевић: <i>Стонога</i>	53
• Драган Лукић: <i>Равнотежа</i>	55
• Љубивоје Ршумовић: <i>Ишли смо у Африку</i>	57
• Бранко Ћопић: <i>Болесник на три спрата</i>	60
• <i>Разбрајалице, питалице, брзалице</i>	62
• Научили смо у претходном поглављу	66

У СВЕТУ ПРИРОДЕ И ЧУДА/СВУДА ЧУДА

• Божидар Тимотијевић: <i>Октобар</i>	68
• Александар Сергејевич Пушкин: <i>Бајка о рибару и рибици</i>	71
• Халфдаан Расмусен: <i>Шта Голијат може</i>	79
• Мина Илић: <i>Јети</i>	81

• Ханс Кристијан Андерсен: <i>Принцеза на зрну грашка</i>	83
• Војислав Илић: <i>Први снег</i>	85
• Десанка Максимовић: <i>Сликарка зима</i>	88
• Десанка Максимовић: <i>Бајка о лабуду</i>	92
• Никола Тесла: <i>Приче из детињства</i>	96
• Јован Јовановић Змај: <i>Пролећница</i>	99
• Тоде Николетић: <i>Шума живот значи</i>	103
• Научили смо у претходном поглављу	108

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

• <i>Да ли су деца у стара времена имала играчке</i>	110
• Народна басна: <i>Бик и зец</i>	113
• Према Доситеју Обрадовићу: <i>Коњ и магаре</i>	115
• Народна прича: <i>Свети Сава и отац и мати са малим дететом</i>	117
• Драган Лакићевић: <i>Дечак и санке</i>	119
• Народна приповетка: <i>Седам прUTOва</i>	121
• Бранко Стевановић: <i>Прича из ормана</i>	124
• Научили смо у претходном поглављу	128

ДЕЦА РАСТУ ОД ЉУБАВИ

• Су Ју Ђин: <i>Свитац тражи пријатеља</i>	130
• Феликс Салтен: <i>Ено где лети цвет</i>	133
• Артур Шопенхауер: <i>Бодљикава прасад</i>	136
• Народна успаванка: <i>Мајка Јову у ружи родила</i>	137
• Душан Радовић: <i>Лепо је све што је мало</i>	140
• Душан Радовић: <i>Мама</i>	143
• Григор Витез: <i>Дохвати ми, тата, мјесец</i>	145
• Весна Видојевић Гајевић: <i>Бркљача</i>	148
• Гроздана Олујић: <i>Шаренорепа</i>	151
• Мирјана Стефановић: <i>Златне рибице не праве штету</i>	156
• Рабиндранат Тагоре: <i>Папирнати бродови</i>	159
• Научили смо у претходном поглављу	161

ШКОЛЕ СУ ВЕЛИКИ ЧУДНИ ДВОРЦИ

У првом поглављу Читанке

читаћеш:

- о детињству, игри, школи, читању;
- о нашим односима са блиским људима;

открићеш:

- да песник пише песме,
- да се песма састоји из стихова,
- да више стихова чини строфу,
- да приповедач пише приче,
- да разликујеш главни од споредних ликова,
- да се текст написан у дјалогу зове драмски текст, а писац који га пише драмски писац.

*Знање је благо које свога власника свугде прати.
Кинеска пословица*

Размисли пре читања

• Зашто је лето лепо?

КЉУЧНЕ РЕЧИ

дружење, стварање,
маштање

НА КРАЈУ ЛЕТА

Шта попци чине кад лето мине,
кад поље личи
– као у причи –
на жути лишај месечине?

Уђу у своје земунице,
окаче драге тамбурице
и упакују
виолине...

И шта још чине?
Ништа не чине
у кући пуној
месечине.

Онда им свици
дођу у госте,
па упале
лампице просте...

А попци пишу
док траје светло
веселе ноте
за ново лето.

Гордана ИЛИЋ

ОТКРИВАМО НОВЕ РЕЧИ

попци – цврчци, зрикавци, инсекти здепастог тела и крупне главе који стварају звук – зричу трљајући предња крила једно о друго

лишај – група ниских биљака које расту на земљи, камену или дрвету

земуница – просторија за становање укопана у земљу

ПИТАМО, ПРИЧАМО

- Упореди лето и јесен. Шта се догађа са природом у јесен? Како се мењају боје у природи? Пронађи у песми стихове који говоре о томе какве је боје поље. Закључи какве је боје оно било током лета.
- Зашто поља на крају лета личе на жути лишај месечине? Заокружи тачан одговор.
 - Месечина обасјава поља.
 - Биљке на пољима лагано се суше и мењају боју.
 - На крају лета на пољима остају само лишајеви.
- Шта чине попци кад лето прође?
- Ко им дође у госте?
- Шта ураде малени свици у кућици испод земље?
- Чему послуже упаљене лампице?

ТВОЈЕ РЕЧИ

- Каква осећања у теби изазива крај лета? Шта радиш крајем лета? Како проводиш крај распуста? Како се припремаш за нову школску годину?
- Попци ће преко зиме писати нове веселе ноте. Шта ти желиш да урадиш до следећег лета?

МАЛА ШКОЛА ПИСАЊА

Попци умеју да свирају, свици да лете и светле, а ти умеш да машташ и пишеш.

- Шта све одлази са летом? Која осећања доноси његов одлазак?
- У свесци напиши писмо лету које нас полако напушта и поздрави се лепо с њим.
- Ти и твој пар из клупе смислите и напишите разговор између попца и свица. Научите текст и направите малу позоришну игру.

Размисли пре читања

• Шта највише волиш у својој школи?

КЉУЧНЕ РЕЧИ

школа, писац, песник,
приповедач, стих,
строфа

ШКОЛА

Школе су велике мирне овце
које окаче велико звонце
па звоне, звоне и децу гоне
у жуте мале авионе.

Школе су велике и добре маме,
стотину деце негују саме,
напамет знају сву своју децу
и бајке причају о месецу.

Школе су велики чудни дворци
које освоје храбри основци
сваког септембра пушчаном паљбом
и оловкама – дугачком сабљом.

Сваког септембра
кад јесен ступи,
по два су борца
у школској клупи.

Драган ЛУКИЋ

ЗРНЦЕ ЗНАЊА

Већ знаш да песме и приче пишу писци. Када писац пише песме, за њега кажемо да је песник. Када пише приче, зовемо га приповедач. Песма се састоји из стихова. Када се више стихова удружи, они чине строфу:

Сваког септембра → СТИХ

кад јесен ступи,
по два су борца
у школској клупи.

СТРОФА

ПИТАМО, ПРИЧАМО

- Подсети се различитих текстова који су ти познати из првог разреда. Заокружи слово испред тачног одговора. Текст *Школа* је:
а) песма, б) прича, в) драмски текст.
- Подвуци име и презиме писца који је написао *Школу*.
- Писац који је написао *Школу* је:
а) приповедач, б) песник, в) драмски писац.
- Колико ова песма има строфа?
- Колико свака строфа има стихова?
- Размисли зашто се у првој строфи школе пореде са великим мирним овцама. Шта овце носе око врата? Који звук означава почетак часа у школи?
- Са чиме се школе пореде у другој строфи? Објасни зашто.
- Подвуци први стих у трећој строфи. Објасни каква осећања тај стих у теби изазива. Чиме храбри основци освајају школу? Објасни зашто.
- Заокружи назив месеца у години који се помиње у песми. Објасни зашто се помиње баш тај месец. Ког датума почиње школска година?

ТВОЈЕ РЕЧИ

- Куда све можеш да отпутујеш седећи у школској клупи? Како је то могуће?
- Присети се поласка у школу. Како је протекао твој први дан у школи? Како си се тада осећао или осећала? Шта се од тада променило? Разговарај са друговима и другарицама из одељења о томе шта у школи посебно волиш.

МАЛА ШКОЛА ПИСАЊА

Узми оловку – дугачку сабљу и напиши на шта теби личе школе.

- Шта би у школи могло да се промени најбоље па да деца иду у њу са још више воље?
- У свесци напиши своје предлоге.

ЛИКОВНИ КУТАК

Када би школе градила дечја машта, како би изгледале? На листу блока нацртај школу из своје маште.

Размисли пре читања

• Који школски предмет највише волиш?

КЉУЧНЕ РЕЧИ

драмски текст,
ликови у драми

СЛАТКА МАТЕМАТИКА

Лица: Мирко и Весела

МИРКО: Хуууу! (*Замишљен је, држи чоколаду у руци.*)

ВЕСЕЛА: Ђао, Миркић. Шта си ми се тако замислио?

МИРКО: Ништа специјално. Размишљам нешто о математици.

ВЕСЕЛА: Ух, што си нашао тему за мозгање.

МИРКО: Нашла би и ти да ти је учитељица рекла: „Да, Мирко, ако не научиш шта је половина, а шта четвртина, добићеш јединицу као врата.”

ВЕСЕЛА: Их, што је то тешко: половина и четвртина. Хоћеш ли да ти ја покажем шта је то?

МИРКО: Како да нећу, Весела.

ВЕСЕЛА: Дај ми ту чоколаду.

МИРКО: Паа, ако ти баш треба.

ВЕСЕЛА: Наравно да ми треба да бих ти објаснила. Видиш, Мирко, ова чоколада је сад цела. Кад је поделим по средини, добијем две половине. Оне су потпуно једнаке. Не пипај, упрљаћеш прсте.

МИРКО: Добро, нећу.

ВЕСЕЛА: Е, сад, једна половина нам више не треба (*једе је*), а од друге ћу добити две четвртине. Питаш се како? Лепо, поделићу половину на два једнака дела. Значи, половина има две четвртине: једну и другу (*једе их*). Мљац, јеси ли сад разумео?

МИРКО: Јеесам. Али, Весела, ти си појела моју чоколаду.

ВЕСЕЛА: Па, шта да ти радим, Миркић, свако знање се плаћа. Хајде, немој да се љутиш, објаснићу ти појам нуле. Имао си једну чоколаду, ја сам ти је појела и сад имаш колико?

МИРКО: Нула чоколада.

ВЕСЕЛА: Ето како и ти знаш математику.

Ана МИЛОВАНОВИЋ

ПИТАМО, ПРИЧАМО

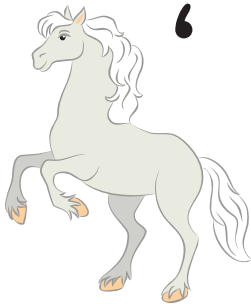
- Где се у тексту први пут наводе имена ликова? Подвуци. Подсети се других драмских текстова и закључи зашто се имена ликова наводе на почетку.
- У овом драмском тексту није наведено место радње. Закључи где би ова радња могла да се одвија и заокружи тачан одговор:
 - а) у школи, б) у Мирковој радној соби, в) у парку. Објасни свој закључак.
- Како се Весела обраћа Мирку први пут? Како га она назива? Како после тога према њему поступа? Шта на основу тога закључујеш о њој?
- Подвуци реченицу коју Мирко изговара кад му Весела каже „Дај ми ту чоколаду.”
- Из Миркове реченице закључујемо да:
 - а) Мирко Веселој радо даје чоколаду,
 - б) Мирко Веселој нерадо даје чоколаду,
 - в) Мирко је равнодушан према чолади.
- Весела каже „Миркић, свако знање се плаћа.” Објасни каква осећања у теби изазива та њена реченица. Како доживљаваш њен лик? Шта би у њеном понашању променио или променила?
- Размисли зашто је писац лицима у овом тексту дао баш таква имена. На шта те подсећа име Мирко, а на шта Весела? Какве везе проналазиш између њихових имена и особина које имају?
- Који наслов би се још могао дати овом тексту?

ТВОЈЕ РЕЧИ

- Размисли зашто су се за учење математике одувек користили разни предмети: рачунаљка, штапићи, жетони.
- Који предмети ти још могу помоћи да савладаш математику?

РЕБУС

ЗРНЦЕ ЗНАЊА

Овај текст је написан у облику разговора. Овако написан текст називамо драмски текст.

Он је намењен глуми, сценској игри. Ликове у драмском текст можемо називати и лицима, као што је наведено и у *Слаткој математици*. Уметници који изводе овакве текстове зову се глумци.

Драмски текстови могу се изводити у позоришту, на филму, на радију и телевизији. Делови текста које је писац одвојио заградама и имена ликова се не читају током извођења.

ДРАМСКИ КУТАК

Са друговима и другарицама из одељења читај *Слатку математику* по улогама. У драмској игри говор глумаца треба да буде праћен одговарајућим изразима лица и понашањем. Потрудите се да публика ужива у ономе што види и чује.

Размисли пре читања

- Шта су тајне? Имаш ли ти неку важну тајну?

ТАЈНА

Свако има неку тајну:
шу-шу-шу...

Неко лепу и бескрајну,
неко тужну или смешну,
неко злу.

Неко своју тајну слаже.
Неко одмах мами каже.
Неко своју тајну не би
испричао ни у сну.
Неко шапне: само теби...
као другу – шу-шу-шу...

Обично су тајне главне
измишљене и љубавне.

Ал' и друге кад се зброје,
наше, ваше, моје, твоје,
леве, десне, чудне, сјајне,
све једнако много значе,
јер – иначе
зашто би се звале тајне?

КЉУЧНЕ РЕЧИ

песма, тајне, песме
Мирослава Антића

И ја имам тајну једну
врло важну, врло вредну.
Ником другом – само теби
пришапнућу јутрос њу.
Ходи ближе: шу-шу-шу,
сутра рано... шу-шу-шу,
баш онамо... шу-шу-шу...

Али ником то не кажи,
сам потражи.
Шу-шу-шу...

Пронаћи ћеш врло лако
и видећеш да је тако.

Мирослав АНТИЋ

ОТКРИВАМО НОВЕ РЕЧИ

збрајати – сакупљати

ПИТАМО, ПРИЧАМО

- Подвуци први стих у песми. Објасни зашто песник каже да свако има неку тајну.
- У првој строфи подвуци речи које говоре какве све тајне могу бити. Како називамо врсту речи које нам говоре какво је нешто?
- Закључи зашто песник користи речи „шу, шу, шу”? На који звук те речи подсећају?
- Размисли зашто нам се у песми ниједна тајна не открива и заокружи слово испред тврдње која ти се чини најтачнијом.
 - а) Песник једноставно не жели да открије тајну.
 - б) Кад би нам песник открио тајну, она више не би била тајна.
 - в) Песник нема тајну, и нема шта да открије.Објасни свој избор.

ТВОЈЕ РЕЧИ

- Које тајне су за тебе најважније?
- Шта мислиш: коју тајну би ти поверио песник када бисте се срели, „сутра рано, баш онамо”?
- Коју тајну би ти поверио њему?
- Какав треба да буде неко коме си спреман или спремна да повериш своју тајну? Опиши ту особу.
- Заокружи број поред тачног одговора.
Када за некога кажемо да је *тајанствен*, мислимо да је:

1. уображен, 2. груб, 3. поносан, 4. неко о коме не знамо ништа или знамо врло мало.

Ако неко нешто таји, то значи да он:

1. шапуће, 2. измишља, 3. скрива, 4. не говори истину.